

L'educació musical, la formació dels mestres i l'ensenyament obligatori. Panorama històric

M. José Fernández Biel*

Introducció

La presència de la música en el currículum de l'educació dels infants sembla no haver estat posada en qüestió gairebé mai. D'una manera o altra, va apareixent en les diferents regulacions dels sistemes educatius, però això no pressuposa que el seu desenvolupament hagi estat efectiu, ja que en molts moments de la nostra història educativa l'educació musical ha estat marginada de la pràctica educativa quotidiana. Aquest article pretén reflectir els canvis soferts al nostre país, tant pel que fa a la formació dels mestres com a l'ensenyament obligatori.

La creació de les Escoles Normals i els inicis en la formació de mestres

A Espanya, la formació dels nens ha estat encomanada als mestres i aquest col·lectiu ha estat sotmès a diferents avatars depenent del moment polític corresponent, i això s'ha reflectit en diferents plantejaments que varien tant en la forma d'accés als estudis com en els curricula que desenvolupen els diversos plans d'estudi.

El primer centre per a la formació dels mestres es va crear a Madrid l'any 1839, però la regulació dels ensenyaments que s'hi havien d'impartir no va tenir lloc fins al 1857, any en què aparegué la Llei d'Instrucció Pública,¹ coneguda com la Llei Moyano. Amb aquesta llei, a més d'estructu-

* M. José Fernández és professora del Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal de la Universitat de Barcelona. En diverses ocasions ha participat en comissions relacionades amb l'elaboració de plans d'estudis. Des de 1997, dirigeix els cursos d'especialització de mestres d'educació musical convocats pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Barcelona.

Adreça professional: Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal. Universitat de Barcelona. Campus de la Vall d'Hebron. Pg. de la Vall d'Hebron, 171. 08035 Barcelona. Adreça electrònica: mjfernandez@d5.ub.es

(1) *Boletín Oficial del Ministerio de Fomento*, t. XXIV. Madrid: Imprenta Nacional, 1857. Hi ha separata amb el títol «Ley de Instrucción pública, sancionada por S. M. en 9 de septiembre de 1857».

rar tot el sistema educatiu espanyol, es va determinar de manera oficial la creació dels centres de formació de mestres i l'establiment d'un pla d'estudis. En aquest pla es tenia en compte la presència de dos tipus de mestres, el mestre elemental i el mestre superior. En aquesta primera planificació, la música no figurava en el currículum de la formació d'aquestes dues figures docents. En una reforma posterior, l'any 1901, en què es modificaven els plans d'estudis anteriors, tampoc s'hi inclou la música.

Malgrat que, oficialment, la música no serà considerada com a matèria en el currículum fins al 1909 en el pla d'estudis de la nova Escuela Superior del Magisterio, hem d'assenyalar que a l'Escola Normal masculina de Barcelona, la música, ja hi figura com a assignatura d'ensenyament lliure o complementària. L'any 1875, es crea oficialment la classe de música,² i és nomenat professor Joan Sarriols. Segons sembla, en aquesta assignatura es treballava fonamentalment en el cant coral.

L'any 1914, s'estableix un nou pla d'estudis³ en el qual, entre altres canvis, se suprimeix la distinció entre mestre elemental i superior; els estudis es fixen en 4 anys; es preveu un examen d'ingrés; la música apareix oficialment en el currículum dels dos primers cursos, i s'anuncia una propera aparició de qüestionaris on es fixarà el contingut, distribució i extensió de les matèries. Qüestionaris que, al final, no van ser publicats⁴ amb la qual cosa cada centre i cada professor va aplicar el nou pla seguint el seu propi criteri.

La renovació pedagògica d'inicis del segle xx a Catalunya

Al llarg d'aquest primer terç del segle XX, l'ensenyament va gaudir, en general, d'una època de gran vitalitat, amb molts canvis, ple d'iniciatives. A Catalunya, hi podem trobar grans exemples d'experiències innovadores tant pel que fa a l'ensenyament primari com a la formació de mestres, experiències impulsades des de l'afany de la renovació pedagògica en què la música és considerada una matèria important i necessària en la formació integral del nen. Així, trobem experiències com la de l'Escola Vallparadís (1910), l'Escola del Bosc a Montjuïc (1914) o la Mútua Escolar Blanquerna (1924), entre moltes d'altres dins l'ensenyament primari; i la crea-

(2) Monés i Pujol-Busquets, Jordi: *L'Escola Normal de Barcelona 1845-1972*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2000, p. 94.

(3) Reial Decret de 30 d'agost de 1914.

(4) A la Reial Ordre de 18 de febrer de 1915 es donava la conformitat per tal que cada Escola Normal confeïgués els seus propis programes, que més tard es van anar unificant.

ció de l'Escola de Mestres de Joan Bardina (1906-1910) o els curssets d'estiu, pel que fa a la formació de mestres.

Com a experiència que interessa especialment al món musical esmentem la de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, que ens mostra com, a partir d'uns interessos culturals d'un grup de ciutadans, es pot dur a terme un bon projecte educatiu. A l'Ateneu, la música va esdevenir una eina important, tant en l'ensenyament dels infants com en les tasques complementàries que es duïen a terme. És per aquest motiu que es va crear, com a secció, un Conservatori i la tasca musical que s'hi va dur a terme va ser coneguda arreu de Catalunya: es van organitzar nombrosos concerts i exhibicions del cor d'infants, tal com reflecteix la premsa de l'època.⁵

En aquest procés hi destaquen, entre d'altres, les figures de Joan Llongueras, músic i pedagog de gran transcendència, introductor al nostre país del mètode Dalcroze, i Manuel Borgunyó, gran defensor de l'educació musical per als infants i impulsor d'una metodologia pròpia.

Durant la Segona República i la Generalitat de Catalunya

Amb l'adveniment de la Segona República, el govern de la nació es planteja la reforma de l'ensenyament. En primer lloc, amb els decrets del 9 i 23 de juny de 1931 s'enfronten al problema de l'ensenyament primari, amb la creació de noves escoles. Fins l'any 1936, es crearan 16.500 escoles a tot l'Estat.⁶ Al setembre del mateix any, s'institueix l'anomenat Pla Professional de mestres⁷ i aquest pla d'estudis significa un dels moments més brillants de la formació de mestres de tot el segle XX. Els estudis constaven de quatre anys i les novetats més significatives són aquestes: per accedir als estudis era necessari haver estudiat el batxillerat universitari o superior i la realització d'un examen-oposició d'ingrés que comportava, a més, l'accés a una plaça fixa; la presència d'un curs complet per a la realització de pràctiques docents remunerades en una escola pública i l'aparició d'un tractament específic de les matèries artístiques, entre les quals s'esmentava especialment l'educació musical. Aquesta apareix com a matèria en els dos primers cursos. Els qüestionaris de les matèries van

-
- (5) Galí, A.: *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936*. Barcelona: Fundació A. Galí, 1978. També a *La Vanguardia* 10-V-1923, on Walter, en una crítica sobre una demostració pedagògica del cor de nens de l'Ateneu diu: «El maestro Borguñó en su obra ha evidenciado posibilidades insospechadas en lo concerniente a la educación musical de los niños».
- (6) Navarro, R.: *La escuela y el maestro en la España contemporánea*. Barcelona: Textos Universitarios «Sant Jordi», 1998.
- (7) Reial Decret de 29 de setembre de 1931.

ser publicats el 5 d'octubre de 1932, i s'hi reflecteix un especial interès en la formació del mestre, tant en l'aspecte técnicoartístic com en l'aspecte professional. Des del punt de vista musical es considera la necessitat d'adquirir coneixements de solfeig i teoria com a elements indispensables per a la comprensió i interpretació de la música; es dóna una importància especial a la cançó popular i a la rítmica com a elements de treball a les escoles, i el folklore és considerat l'element bàsic de l'ensenyament musical. També s'hi inclou l'audició musical d'obres de diferents escoles i autors, especialment espanyols, i l'estudi de mètodes pedagògics musicals. Amb aquest pla d'estudis, és evident que no es pretén aconseguir un mestre especialista en música, però sí que es té cura que el mestre generalista pugui dur a terme una tasca de sensibilització i apropament dels infants cap al fet musical.

Amb l'establiment de l'autonomia catalana, es van produir molts canvis al nostre país en l'àmbit educatiu. El 22 d'agost del 1931, el ministre d'Instrucció Pública signava en un decret en què el seu article primer deia:

«El Ministro de Instrucción Pública y de Bellas Artes, faculta a la Generalitat de Catalunya para que organice en Barcelona, con carácter de ensayo pedagógico una Escuela Normal de Maestros».

La creació de l'Escola Normal de la Generalitat va marcar vivament el moviment pedagògic català. La música va tenir un paper molt important en aquesta experiència, i entre els professors que la van impartir com a matèria en aquesta institució, cal esmentar a Robert Gherard, que més tard fou un reconegut compositor i a Enric Ainaud.⁸ Aquest centre va ser tancat amb l'ocupació de Barcelona per les tropes nacionals el 25 de gener de 1939.

El govern de la Generalitat es va mostrar sensible al fet musical i molt especialment a l'educació musical, per això no es fa est any que l'any 1933 s'editi una anàlisi de la situació de l'ensenyament musical a Catalunya juntament amb unes propostes d'actuació. A més, hi consta la resposta de l'autor a unes preguntes formulades per la subponència musical del Consell de Cultura de la Generalitat.⁹

L'any 1936, la subponència del Consell de l'Escola Nova Unificada va elaborar, en forma de documents, unes propostes referides a l'educació musical que van ser aprovades per unanimitat. En aquests documents, s'hi recullen aspectes relacionats amb la formació musical a l'escola obligatòria. Els títols d'aquests documents són: *Necessitat de l'educació musical*

(8) Associació d'amics de l'Escola Normal de la Generalitat: *Cançoner de l'Escola Normal de la Generalitat (1931-1938)*, 1990; i Carbonell i Sebarroja, J.: *L'Escola Normal de la Generalitat*. Barcelona: Eds. 62, 1977.

(9) Borgunyó, M.: *La música, el cant i l'escola (Orientacions)*. Barcelona: Bastinos, 1933, pp. 281-336.

(setembre de 1936); *L'educació musical i l'escola primària i secundària* (setembre de 1936); *L'educació musical a l'escola. Proposta de solució definitiva* (novembre de 1936). Com podem observar, l'interès i inquietud envers l'educació musical era ben palesa, i s'hi planteja seriosament la necessitat i obligatorietat de l'educació musical, els continguts de la classe de música, l'organització i la formació del professorat que l'ha d'impartir, entre d'altres qüestions que fins no fa gaire eren encara vigents al nostre país.

El període franquista

L'acabament de la Guerra Civil, amb el triomf de Franco, va comportar un trencament de la reformà pedagògica empresa durant la República: les escoles de mestres i l'ensenyament primari van fer un gran pas enrere tot retornant a les idees de l'any 1914. La nova política va voler ignorar les realitzacions del Pla Professional i totes les experiències renovadores, i va depurar tots aquells professionals de filiació sospitosa i per això, molt aviat, l'any 1940 com que hi havia una manca de mestres lleials al règim van resoldre el problema fent possible que tots els batxillers, mitjançant la realització de 12 assignatures, poguessin ocupar les places de mestre. En aquestes 12 assignatures, hi constava la música, però a nivell oficial, mai se'n va determinar el programa. Aquesta va ser una mesura transitòria, ja que l'any 1942 en l'Ordre Ministerial de 24 de setembre, s'estableix un nou pla d'estudis que pretén que les escoles normals recuperin el seu funcionament normal.

En aquest nou pla d'estudis es preveia l'ingrés als 12 anys i s'hi accedia acreditant cultura primària i realitzant un examen d'ingrés. Constava de tres anys de formació cultural i un any de formació professional. L'assignatura de música hi apareix a segon i a tercer curs, més un tema per desenvolupar a quart curs. Per a totes les matèries es publica un qüestionari oficial, on els continguts relacionats amb la música es limiten a nocions de solfeig, teoria i cant, i no es fa cap referència a metodologies ni a adquisició de models didàctics, per la qual cosa sembla difícil que aquests mestres poguessin adquirir un mínim de coneixements tècnics i didàctics que els permetés realitzar qualsevol activitat musical a les escoles, i si se'n feia alguna es limitava a la interpretació d'algunes cançons.

Com a resultat de l'aprovació de la Llei d'Educació Primària,¹⁰ l'any 1945 sorgeix un nou pla d'estudis per als mestres, on es modifiquen les condicions d'accés als estudis: serà necessari tenir 14 anys i haver cursat

(10) Ley de Educación Primaria de 17 de julio de 1945 (B.O.E. 18 de julio de 1945).

el Batxillerat elemental. Els estudis consten de tres cursos i una prova final. La música és present en els tres cursos i va acompanyada d'un qüestionari oficial, però que no difereix gaire de les línies seguides en l'anterior, és a dir, segueix limitant-se a nocions de solfeig i cant.

L'any 1950, amb l'aprovació del Reglament Oficial per a les escoles de magisteri, s'estableix un nou pla d'estudis¹¹ que, tot i que està més ben estructurat, no resulta gaire allunyat de l'anterior: els requisits d'accés són semblants, només s'hi afegeix una prova d'ingrés, la durada és la mateixa i també consta d'una prova final. La música hi figura com a assignatura a segon i a tercer curs i també s'acompanya amb un qüestionari oficial en què els principals continguts segueixen sent el solfeig i la teoria juntament amb la consideració dels cants «patriòtics, religiosos i instructius»¹² com a eina molt important en la formació dels nens. Aquest pla d'estudis, al llarg de 17 anys, serà el marc en què es formaran molts mestres de la segona meitat del segle XX. Malgrat la presència d'una certa formació musical, molts d'aquests mestres no van ser capaços de dur a terme les exigències que marcaven els qüestionaris escolars que es van deterrninar al 1965, que sense ser gaire ambiciosos, si que assenyalaven ja una presència oficial de la música a l'escola.¹³

Durant tot el període franquista, la Secció Femenina va ocupar un lloc predominant en l'educació; per la Secció Femenina, la música havia de tenir un paper molt important en l'educació, sobretot per la seva possible influència sobre l'esperit del jovent. El seu departament de música, en principi, havia de tenir cura de l'ensenyament musical ordenat per la legislació corresponent. Als seus centres formatius s'impartien nocions musicals, adreçades molt especialment al folklore i a les danses. Per dur a terme aquesta tasca van crear cursos per formar professorat de música que impartiria docència als centres propis de l'organització i també als instituts de batxillerat.¹⁴ Als centres de primària no hi van actuar de manera tan directa probablement a causa del gran nombre d'escoles i la seva dispersió geogràfica.

A excepció dels infants escolaritzats a les escoles municipals de Barcelona i a les escoles privades creades al voltant dels aires de la renovació pedagògica, hi havia poques persones que poguessin gaudir d'una educació musical mínima. Als centres públics la música només hi apareixia esporàdicament depenent de la voluntat o afecció personal d'algun mestre.

(11) Decret de 7 de juliol de 1950.

(12) Orden de la Dirección General de Enseñanza Primaria, de 20 de març de 1952 (B.O.E. de 31 de març). També a Cateura, M.: *Por una educación musical en España*. Barcelona: PPU, 1992, pp. 457-458.

(13) Cateura, M.: Op. cit., pp. 464.

(14) Vegeu Luengo, A.: «La pedagogia musical de la Sección Femenina de F.E.T. y de las J.O.N.S. en Barcelona: Escuela de especialidades Roger de Lauria», a *Miscel·lània Oriol Martorell*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1997, pp. 333-342.

No serà fins al 1967 que es produirà una reforma important en l'esdevenir de la formació de mestres. Aquest nou pla d'estudis, recull en certa manera l'esperit del Pla Professional. Per accedir-hi, caldrà posseir el títol de batxiller superior, i consta de dos cursos seguits d'una prova de maduresa, després de la qual es du a terme un tercer curs dedicat, exclusivament, a les pràctiques, que han de ser remunerades simbòlicament. Un cop acabats els estudis, seguint en certs aspectes el model del Pla Professional, un tant per cent dels estudiants accedirà directament al cos de mestres a partir de l'expedient acadèmic.

En aquest pla d'estudis, la música hi figura en els dos primers cursos. El qüestionari oficial marcarà de manera sensible el canvi en la percepció de la formació musical que ha de tenir el mestre,¹⁵ tot fent-se ressò dels moviments pedagògics musicals que circulaven per Europa. Les intencions eren bones, però el problema seguia latent perquè els estudiants arribaven a les normals amb poca o sense cap mena de formació musical prèvia, ja que la gran majoria no havien rebut cap tipus d'educació musical ni a primària ni al batxillerat i, en dos cursos, resultava francament difícil poder assolir una certa competència en l'àmbit musical.

La Llei General d'Educació de 1970 marca un punt d'inflexió en l'ensenyament primari, que passarà a articular-se en etapes i s'anomenarà Educació General Bàsica. En els programes i orientacions¹⁶ la música s'inclou dins l'anomenada *Expresión dinámica*, i la presència de la música és molt més ambiciosa, amb la qual cosa es perfila el dibuix d'una veritable educació musical. Vegem què assenyalen:

«...Por lo que se refiere a la formación musical, no se trata de dar un conocimiento teórico de los elementos musicales, sino de lograr unas vivencias, y mediante ellas enriquecer la imaginación y toda la personalidad del alumno. No se puede señalar un sólo método, sino que es conveniente conocer los existentes y llegar a un método personal adaptado a la situación concreta de aprendizaje...»

I com a objectius específics s'assenyalen entre d'altres:

«En la formación musical: —Desarrollo de la sensibilidad auditiva y artística. —Desarrollo de actitudes de apreciación musical. —Habilidad para expresar ritmos conocidos. —Capacidad para interpretar temas musicales...»

Com a resultat de la LGE, es torna a modificar el pla d'estudis per a la formació de mestres. El primer canvi es troba en la denominació, els nous

(15) Resolución de la Dirección General de Enseñanza Primaria de 27 de juliol de 1967 (B.O.E. 14 d'agost). També Cateura, M.: Op. cit., pp. 458-461.

(16) Ordre Ministerial de 2 de desembre de 1970.

professionals rebran la titulació de *Profesores de Enseñanza General Básica* i les escoles normals s'adscriuen a les Universitats i passen a ser *Escuelas Universitarias de Formación del Profesorado de EGB*. Per primera vegada apareix el mestre especialitzat, però, tot i que la música apareix com a àrea en el currículum de l'ensenyament obligatori, encara no es contempla l'especialització en Educació Musical. El Ministeri remet als centres un pla indicatiu sobre el qual cadascun ha de confegir el seu propi pla amb caràcter experimental. En les indicacions del Ministeri la música torna a patir un retrocés: la seva presència es redueix a dos quadrimestres al segon i al tercer any de la carrera. Malgrat aquestes indicacions, alguns districtes universitaris de l'Estat, com és el cas del de Barcelona, en l'elaboració del seu pla van considerar insuficient aquesta presència, i la van ampliar. En aquest pla hi consta com a assignatura obligatòria, a primer i a segon curs, per a tots els alumnes; a tercer curs és obligatòria per a l'especialitat de preescolar i s'ofereixen, a més, dues assignatures optatives, una a segon i l'altra a tercer. Aquest pla d'estudis que va començar com a pla experimental va ser sotmès a diferents revisions, però mai va suposar una millora en l'aspecte musical. En la darrera revisió realitzada a la Universitat de Barcelona, la música només hi figurava com a obligatòria per a totes les especialitats a primer curs; per a l'especialitat de preescolar, a més, hi figurava com a obligatòria, a segon curs, compartida amb l'expressió corporal. També s'oferien dues assignatures optatives, una a segon i l'altra a tercer curs.

Pel que fa als continguts impartits, se segueixen les línies ja iniciades en l'anterior pla d'estudis.¹⁷ En línies generals, podem considerar que el nivell musical dels mestres va anar millorant una mica: per una banda el tractament de la música a les escoles normals havia anat canviant i, per l'altra, els futurs mestres ja arribaven a les normals amb una mínima educació musical prèvia.

Al mateix temps, també cal assenyalar que a moltes escoles públiques, gràcies generalment a les APA o als ajuntaments, es van contractar fora de plantilla professors de música que impartien aquesta matèria molt sovint en horari extraescolar.

Els darrers canvis i la creació del mestre especialista en educació musical

L'any 1981, el Ministeri reordena novament el sistema educatiu, distribuint l'Ensenyament General Bàsic en cicles (Inicial, Mitjà i Superior) i es-

(17) Cateura, M.: Op. cit., pp. 461-463.

tableix els ensenyaments mínims per a cada cicle.¹⁸ Les propostes són ambicioses i si com pretenen, aquestes directrius són de compliment obligat, el problema es trasllada als mestres que tot i haver rebut una formació musical més àmplia no es troben capacitats per dur a terme aquesta formació, amb la qual cosa la figura del mestre especialista comença a prendre força en l'àmbit educatiu.

És per aquest motiu que l'any 1985, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, en ús de les seves competències, convoca uns cursos d'especialització de mestres en educació musical que s'impartiran a les escoles de formació de mestres de les universitats catalanes. Amb aquests cursos de 420 hores de durada, es formaran mestres ja en exercici per tal que puguin impartir aquesta matèria a les escoles. Per accedir a aquests cursos hauran de superar una prova de nivell o bé acreditar la realització de cursos al Conservatori.

L'aprovació de la LOGSE l'any 1990,¹⁹ introdueix nous canvis en el sistema educatiu, i s'hi planteja una reordenació de tot el sistema. L'educació musical és contemplada com a àrea de coneixement obligatòria tant en l'educació primària com en l'educació secundària obligatòria. Referint-se a l'educació primària, l'article 16 diu:

«La educación primaria será impartida por maestros, que tendrán competencia en todas la áreas de este nivel. La enseñanza de la música, de la educación física, de los idiomas extranjeros o de aquellas enseñanzas que se determinen, serán impartidas por maestros con la especialización correspondiente.»

Fins aquest moment, sempre que s'havia articulat l'educació musical a l'ensenyament obligatori, mai s'havia legislat sobre el responsable de dur a terme aquesta matèria, però, finalment, l'administració es preocupa i crea, entre d'altres, la figura del mestre especialista en educació musical a les escoles.

És evident que aquests canvis fan necessària una renovació en la formació del mestres, i les escoles universitàries de formació del professorat han d'estructurar uns nous plans d'estudi. Això es farà a partir de les directrius generals marcades des del Ministeri en què s'assenyala la troncalitat mínima que ha de contenir per ser homologat.²⁰ Per primera ve-

(18) Reial Decret de 17 de gener de 1981 (B.O.E. de 17 de gener) i Ordre Ministerial de 17 de gener de 1981 (B.O.E. de 21 de gener), per al cicle inicial i Reial Decret de 12 de febrer de 1982 per al cicle mitjà.

(19) Ley Orgánica de Ordenación del Sistema Educativo, 3 d'octubre de 1990 (B.O.E. de 4 d'octubre).

(20) Reial decret del 30 d'agost de 1991 (B.O.E. de l'11 d'octubre) en què s'estableix el títol universitari oficial de Mestre en les diverses especialitats, i les directrius generals pròpies dels plans d'estudi.

gada, ens trobem davant d'uns ensenyaments diferenciats i no d'especialitzacions com havia estat anteriorment. Juntament amb uns ensenyaments que provenen directament d'especialitzacions anteriors, com és el cas del mestre en Educació Infantil (abans preescolar) i el de mestre d'Educació Especial, es preveuen les figures de mestre en educació primària (generalista), que algunes universitats ja havien dut a terme²¹, i, per primera vegada, les de mestre en Educació Física, mestre en Llengües Estrangeres, mestre en Audició i Llenguatge i mestre en Educació Musical.

Cal destacar que en els mínims assenyalats pel Ministeri per a cadascun dels ensenyaments previstos, a excepció del d'Audició i Llenguatge (cosa que no deixa de sorprendre) hi figura la matèria troncal d'*Educació artística* i la seva didàctica, que inclou expressió plàstica i expressió musical amb una assignació mínima de 4 crèdits. Pel que fa al currículum del mestre en Educació Infantil, s'hi inclou com a matèria troncal «El desenvolupament de l'expressió musical i la seva didàctica», amb una assignació de 6 crèdits.

Per a la titulació de mestre en Educació Musical, el Ministeri assenyalava com a mínims per a l'homologació del títol, les matèries següents directament relacionades amb l'especialització musical.

Llenguatge musical	4 crèdits
Formació vocal i auditiva	4 crèdits
Formació rítmica i dansa	4 crèdits
Formació instrumental	8 crèdits
Agrupacions musicals	8 crèdits
Didàctica de l'expressió musical	8 crèdits
Història de la música i del folklore	4 crèdits
Pràcticum ²²	32 crèdits

A partir d'aquests mínims cada universitat ha estructurat el seu propi pla i la majoria ha optat per incrementar el nombre de crèdits assignats, però no sempre ha estat possible fer-ho en la mesura que es creia necessari, per la qual cosa des de tots els centres de formació del professorat s'ha sol·licitat al Ministeri la realització d'unes proves d'accés, amb la finalitat de poder assegurar unes mínimes condicions i coneixements previs, cosa que no ha estat acceptada. Aquesta negativa fa que, malgrat que la situació s'ha anat normalitzant i la gran majoria d'estudiants ja rep una educació musical en l'ensenyament obligatori, aquesta formació no sigui suficient, tenint en compte que, a més, s'incorporen alumnes amb veritables

(21) És el cas de la Universitat Autònoma de Barcelona.

(22) En el Pràcticum que es desenvolupa al llarg d'un semestre, s'inclou un període de mestre generalista i un altre de mestre especialista.

dificultats musicals, cosa que dificulta la tasca formativa i impedeix el desenvolupament normal dels estudis.²³

Malgrat tot, aquest és un punt d'inflexió molt important en tota aquesta trajectòria ja que, després de més de 150 anys, per primer cop a nivell estatal i ministerial es veu la necessitat de la creació i formació d'un veritable mestre especialista, i les escoles, finalment, poden comptar, en la seva plantilla ordinària, amb un professorat format especialment per poder desenvolupar aquesta matèria amb unes mínimes garanties. El camí encara no s'ha acabat, però cal pensar que el punt d'arribada ja és molt proper.

Paraules clau

Educació Primària

Formació del professorat

Mestre

Música

Educació Musical

Currículum

Història de l'educació

(23) Es pot trobar més informació i una primera valoració després dels seus primers anys d'implantació a: Fernández i Biel, M. J. i Manuel i Homar, J: «L'aplicació dels nous plans d'estudi a l'Escola de Formació del Professorat de la UB: un balanç (1992-1997)», *Temps d'educació*. Barcelona. Núm. 18, 2n semestre 1997, pp. 177-187.

Abstracts

En el presente artículo se traza un recorrido de los distintos avatares que ha sufrido la educación musical en España en la enseñanza obligatoria y en la formación de los maestros, desde la creación de la primera escuela normal de Magisterio hasta nuestros días. El proceso seguido por las reglamentaciones ministeriales y algunas experiencias pedagógico-musicales que se han desarrollado a través de los años y que han culminado con la aplicación de la LOGSE, la creación del maestro especialista en educación musical y la normalización de esta parcela educativa dentro de la enseñanza obligatoria.

Dans cet article, on trace le parcours des différents avatars que l'éducation musicale a connus en Espagne dans le cadre de l'enseignement obligatoire et dans la formation de professeurs, depuis la création de la première école Normale jusqu'à nos jours. Le processus suivi par les réglementations ministérielles et certaines des expériences pédagogique-musicales que l'on a développées au cours des années et qui ont culminé avec l'application de la LOGSE, la création du professeur spécialisé en éducation musicale et la normalisation de ce secteur éducatif dans le cadre de l'enseignement obligatoire.

With a focus on compulsory education and teacher training, this article traces the various changes undergone by music education in Spain, from the creation of the first teacher training college to the present day. It describes the process followed by both government regulations and developments within music education over the years which culminated in the LOGSE being applied, the creation of specialist teacher training in music education and the acceptance of this area as a normal part of compulsory studies.